

Külək də təbii sərvətimizmiş...

"Yaşıl enerji" sayılan bu sərvətə indi daha çox ehtiyac var

Bakını küləklər şəhəri adlandırırlar. Paytaxt sakinləri güclü küləyin onlara bəzən rahatsızlıq gətirdiyini də deyirlər. Küləyə başqa bir rəkursdan yanaşdıqda isə o, əslində, böyük bir sərvətdir. Belə ki, bu təbiət hadisəsi həm də elektrik enerjisi mənbələrindən biridir.

Qlobal Külək Enerjisi Şurasının (Global Wind Energy Council - GWEC) hazırladığı hesabatla görə, Azərbaycan oşor zonalarda külək enerjisi potensialına görə dünyada Avstraliyadan sonra 2-ci ölkədir. Azərbaycandan sonra isə bu siyahıda Şri-Lanka və Türkiyənin adı yer alıb.

Dövlətimizin "yaşıl enerji" ilə bağlı xüsusi strategiyasında külək enerjisi istehsalının da önəmli yer tutması təsadüfi deyil. Qiymətləndirmələr göstərir ki, küləyin sürəti saniyədə 3-4 metr olduğu halda elektrik enerjisinin əldə edilməsi mümkündür. Bakıda küləyin orta sürəti saniyədə 11 metr-

dir. Bundan başqa, işğaldan azad edilmiş Laçın və Kəlbəcər rayonlarında da küləkdən elektrik enerjisi alınması potensialı böyükdür. Kəlbəcər rayonunun dağlıq ərazilərində küləyin orta illik sürəti saniyədə 7-8 metr təşkil edir. Deməli, külək enerjisindən istifadə imkanlarımız genişdir. Oduur ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərimiz - 10 min kvadratkilometr sahə, eləcə də Naxçıvan Muxtar Respublikası "yaşıl enerji" zonası elan edilib. Təkcə düşmən tapdığından azad etdiyimiz əraziyə daxil olan bölgələr 7200 meqavat günəş, 2000 meqavat külək enerjisi potensialına malikdir. Ölkəmi-

zin daxili su ehtiyatlarının isə təxminən 25 faizi, yəni illik 2 milyard 560 milyon kubmetri bu ərazilərdə formalaşır.

Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyindən verilən məlumata görə, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə "yaşıl enerji" zonasının yaradılması məqsədilə Azərbaycanın Energetika Nazirliyi ilə Yaponiyanın TEPCO şirkəti arasında müqavilə imzalanıb. Məlumatda vurğulanır ki, bu ərazilərdə külək enerjisi potensialından səmərəli istifadə olunması üçün enerji idarəetməsində müasir yanaşmalara əsaslanan texnologiyaların hazırlanması planlaşdırılır.

Üstəlik, bizim Xəzər dənizi kimi nəhəng bir enerji mənbəyimiz var. Belə ki, Xəzərdə külək enerjisi potensialı 157 qiqavatdır.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın bərpaolunan enerji istehsalı

siyasətinin strateji əsasını dövlət tərəfindən müəyyənləşdirilən və 2021-ci ilin fevralında qəbul olunan "Azərbaycan 2030: Sosial-iqtisadi inkişafın Milli Prioritetləri" təşkil edir. Beş milli prioritetdən biri olan təmiz ətraf mühit və "yaşıl artım" ölkəsi prioriteti qarşıya yeni hədəflər qoyur. Bundan başqa, elektrik enerjisi istehsalında bərpaolunan enerji mənbələrinin payının 2026-cı ilədək 24 faiz, 2030-cu ilədək isə 30 faizə çatdırılması "Azərbaycan Respublikasının 2022-2026-cı illər üçün sosial-iqtisadi inkişaf strategiyası"nda nəzərdə tutulur.

Ölkəmiz bu hədəflərə doğru inamla irəliləyir. Bu baxımdan tikilməkdə olan "Xızı-Abşeron" külək stansiyası xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Hələ 2020-ci il yanvarın 9-da Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının "ACWA Power" şirkəti arasında İcra müqaviləsi imzalanmışdır. Müqaviləyə uyğun olaraq "ACWA Power" şirkəti tərəfindən 240 MVt gücündə külək-elektrik stansiyasının tikintisi ilə bağlı pilot layihənin icra edilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bu istiqamətdə həmin il dekabrın 30-da Energetika Nazirliyi və "Azərenerji" ASC ilə stansiyanın layihəsi üzrə "İnvestisiya müqaviləsi", "Enerji alqı-satqı müqaviləsi" və "Ötürücü şəbəkəyə qoşulma müqaviləsi" imzalanmışdır.

Stansiyanın təməli 2022-ci il yanvarın 13-də Xızı rayonu-

nun ərazisində qoyuldu. Bu, ölkəmizdə xarici sərmayə cəlb edilməklə həyata keçirilən ilk sənaye həcmli bərpaolunan enerji layihəsidir. Eyni zamanda stansiya Azərbaycanda ən böyük külək enerji stansiyası olacaq. Müqayisə üçün qeyd edək ki, hazırda Xızı rayonunun ərazisində yerləşən 50 MVT gücündə "Yeni Yaşma" Külək-Elektrik Stansiyasında 20 külək turbini var və onların hər birinin gücü 2,5 MVT-dır. Bu layihədə isə təxminən 37 külək turbini olacaq və hər biri 6,5 MVT gücündə planlaşdırılıb.

Layihənin investisiya dəyəri 300 milyon dollar həcmində qiymətləndirilir. Təbii ki, belə böyük həcmdə özəl investisiyanın cəlb olunması Azərbaycanda aparılan islahatların məntiqi nəticəsidir. Ölkəmizdə iqtisadi sabitlik və əlverişli investisiya mühiti sərmayədarlarda böyük inam yaradır. Nəticə etibarilə iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrinə, o cümlədən bərpaolunan enerji sahəsinə özəl investisiyalar yatırılır.

"Xızı-Abşeron" stansiyasında ildə 1 milyard kilovat/saat elektrik enerjisi istehsalı proqnozlaşdırılır ki, bu da təxminən 300 min evin elektrik enerjisi ilə təmini deməkdir.

Bir sözlə, layihənin müxtəlif istiqamətlərdə üstünlükləri var. Bunlardan biri enerji təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsinə töhfə kimi qeyd edə bilər. Belə ki, enerji mənbələrinin şaxələndirilməsi

enerji təhlükəsizliyinə təkan verən əsas amillərdən biridir. Ölkəmizdə hazırda təbii qaz əsaslı ənənəvi elektrik stansiyaları, su-elektrik stansiyaları və günəş-elektrik stansiyaları fəaliyyət göstərir. 240 MVT-lıq külək-elektrik stansiyası məhz diversifikasiyaya imkan verəcək.

Bu layihənin həyata keçirilməsi ilə ildə atmosfərə atılan 400 min tondan artıq karbon qazı emissiyasının qarşısı alınacaq. Bu da təbii ki, ekoloji baxımdan əhəmiyyət daşıyır. Həmçinin ildə 200 milyon kubmetr qaza qənaət ediləcək. Beləliklə, layihə ekoloji faydaları ilə qlobal iqlim hədəflərinə yaxınlaşmağa kömək edəcək.

Layihə həmçinin xarici investorlarla iş təcrübəsinin daha da artırılmasına imkan verir. Sosial üstünlükləri isə odur ki, stansiyanın istər tikinti, istərsə də istismar dövründə yeni iş yerləri açılacaq, yeni istehsal və xidmət sahələri yaradılacaq. Bundan əlavə, layihə sözügedən sahədə yerli ixtisaslı kadr potensialının formalaşmasına da dəstək verəcək.

Gerçəkləşən bərpaolunan enerji layihələri Azərbaycanın "yaşıl enerji"nin təchizatçısına çevrilmək planlarının tərkib hissəsidir. Planlar geniş, işlər çoxşaxəlidir. "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" ölkəmizi bu sahədə qarşıya qoyduğu hədəflərə çatmağa daha da yaxınlaşdırır.